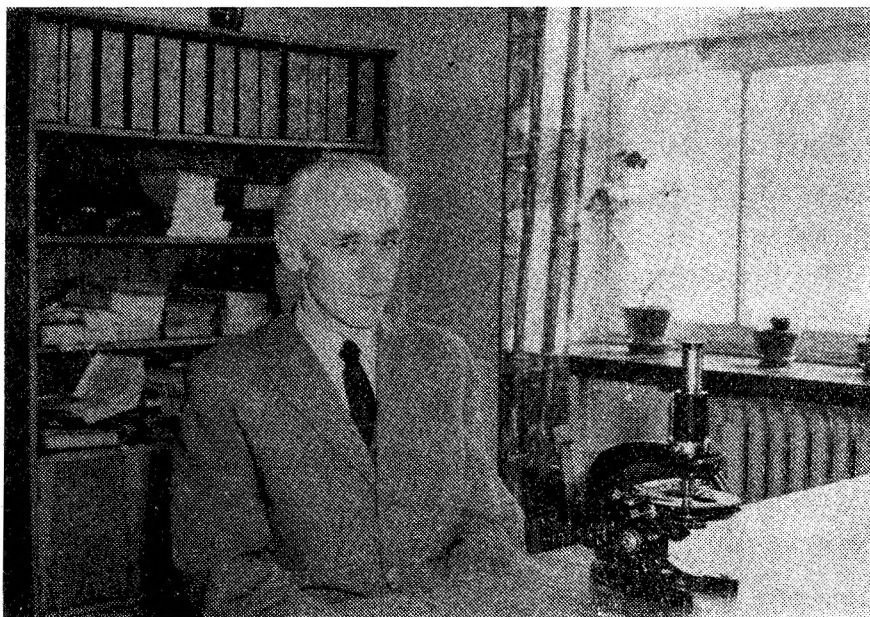

MIKOŁAJ KOSTYNIUK 1908—1975

6 października 1975 r. zmarł w Warszawie w wieku 67 lat prof. dr Mikołaj Kostyniuk, wychowawca i nauczyciel kilku pokoleń paleobotaników polskich, profesor zwyczajny Uniwersytetu Warszawskiego.

Dzięki żelaznej woli niemal aż do ostatnich dni Profesor pracował i wykładał mimo, iż z powodu choroby przychodziło Mu to z ogromnym wysiłkiem. Uważał jednak pracę dydaktyczną za swój naczelnny obowiązek. Z Jego odejściem zabrakło Człowieka ogromnej wiedzy, który służył nią wszystkim zainteresowanym zagadnieniami paleobotaniki.

Mikołaj Kostyniuk urodził się 19 grudnia 1908 roku w Czerniowcach na Bukowinie (obecnie ZSRR). Szkołę podstawową ukończył w Bieczu a średnią w Jaśle. Studia uniwersyteckie odbył na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Lwowskiego w latach 1927—1932, zakończone dyplomem magistra filozofii w zakresie botaniki.

Działalność naukowa M. Kostyniuka koncentrowała się od początku na problemach paleobotaniki, obejmując kolejno różne kręgi zagadnień. Początkowo, pracując pod kierunkiem prof. Stanisława Kulczyńskiego na Uniwersytecie Lwowskim, częściowo jako wolontariusz, częściowo jako stypendysta Funduszu Kultury Narodowej (lata 1932—34)

wykonał szereg analiz pyłkowych z osadów czwartorzędowych, stając się jednym z pionierów stosowania w Polsce tej metody badawczej. W następnych latach (1934—1940) pracując jako asystent i starszy asystent w Zakładzie Systematyki i Morfologii Roślin Uniwersytetu Lwowskiego opracował trzeciorzędowe szczątki roślinne (drewna, nasiona i ziarna pyłku) z kilku stanowisk na Mazowszu i Wołyniu. Była to pierwsza w Polsce, a jedna z nielicznych w owym czasie w świecie próba rozszerzenia analizy pyłkowej na utwory trzeciorzędowe. Rozprawa na ten temat przyniosła Autorowi w roku 1938 stopień doktora filozofii w zakresie botaniki z geologią.

Podczas okupacji hitlerowskiej Profesor pracował początkowo przy wyrobie szczepionek w Instytucie Badania Tyfusu Plamistego we Lwowie, a następnie jako ogrodnik w Ogrodzie Botanicznym Uniwersytetu Lwowskiego. Po opuszczeniu Lwowa przez Niemców objął ponownie obowiązki starszego asystenta w Zakładzie Systematyki i Morfologii Roślin, a następnie przeniósł się na Wydział Farmaceutyczny Lwowskiego Państwowego Instytutu Medycznego, w którym był zatrudniony jako docent i kierownik Katedry Botaniki do czerwca 1946 roku.

Zainteresowaniu roślinnością trzeciorzędową pozostał Profesor wierny i później, w okresie kiedy organizował Katedrę Paleobotaniki na Uniwersytecie Wrocławskim. Znalazło ono wyraz w studiach monograficznych, poświęconych drewnom kopalnym z flory plioceńskiej Krościenka. Na podstawie tej rozprawy M. Kostyniuk habilitował się na Wydziale Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Wrocławskiego w 1950 r. Z tego okresu pochodzi obszerna praca kompilacyjna, zatytułowana „Z postępów paleobotaniki trzeciorzędu”, napisana bardzo pięknym językiem i bardzo przybliżająca czytelnikowi trudne problemy przemian roślinności w trzeciorzędzie.

W 1954 r. M. Kostyniuk został mianowany profesorem nadzwyczajnym i przeniesiony na Wydział Geologii Uniwersytetu Warszawskiego. Okres pracy Profesora na Wydziale Geologii UW, a szczególnie lata 1955 do 1968, to czas największej aktywności zawodowej. Oprócz piastowania funkcji prodziekana (1956—60) i dziekana (1960—62) Wydziału Geologii Profesor brał udział w pracach wielu komisji i zespołów, między innymi był członkiem zespołu wizytującego Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej, członkiem Rady Głównej Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego, członkiem i przewodniczącym Zespołu Rzecznawców Geologii przy Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego i innych.

Był również członkiem Komitetu Botanicznego PAN, członkiem Rady Naukowej Instytutu Botaniki PAN, członkiem Rady Redakcyjnej *Acta Palaeontologica Polonica* i *Acta Palaeobotanica*, znajdował też czas na aktywną działalność w Głównym Zarządzie Polskiego Towarzystwa Botanicznego, redagowanie „*Monographiae Botanicae*” i kierowanie biblioteką PTB.

Mimo tych rozlicznych obowiązków organizacyjno-społecznych prof. Kostyniuk nie zaniedbał tego, co stawiał zawsze na pierwszym miejscu w swej działalności, a mianowicie pracy dydaktycznej. Spod jego pióra wyszedł podręcznik paleobotaniki, początkowo jako skrypt, a następnie jako wspólne dzieło z prof. S z a f e r e m. O wysokiej ocenie tego podręcznika świadczy Nagroda I Stopnia Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego, przyznana Autorom za drugie jego wydanie. Równie cennym osiągnięciem dydaktycznym Profesora było opracowanie drugiego wydania przedwojennego podręcznika Lilpopa „Roślinność Polski w epokach minionych”. Ze względu na konieczność znacznego uzupełnienia tej książki wywołaną postępem nauki to drugie wydanie stanowi w istocie nową książkę, której powstanie jest zasługą prof. Kostyniuka. Był on autorem licznych, interesujących i pięknie napisanych opracowań popularno-naukowych opartych zawsze na najnowszych osiągnięciach nauki. W celu przybliżenia szerszemu ogółowi zagadnień paleobotanicznych Profesor projektował tablice ścienne, organizował wystawy naukowe, wygłaszał pogadanki radiowe i odczyty w TWP, opracowywał hasła w słownikach i encyklopediach.

Ostatnią pracą naukową, zajmującą szczególne miejsce w dorobku naukowym prof. Kostyniuka była monografia o pniach drzew iglastych z węgla brunatnego z Turowa.

W 1971 roku Rada Państwa nadała prof. dr Mikołajowi Kostyniukowi tytuł naukowy profesora zwyczajnego, a w 1974 Krzyż Kawalerski Odrodzenia Polski.

Profesora cechowało zawsze umiłowanie pracy naukowej i dydaktycznej i im bez reszty oddał całe swoje życie. Cieszył się autorytetem i szacunkiem u młodzieży, a wielka sumienność i wiedza zdobyły Mu autorytet wśród szerokich kręgów botaników i geologów w Polsce.

Maria Ziemińska-Tworzydło

SPIS PRAC DRUKOWANYCH PROF. DR. MIKOŁAJA KOSTYNIUKA

- 1932a Barwny śnieg w przyrodzie. *Kurier Liter.-Nauk.* 48, Lwów.
- 1932b Rośliny w roli łowców zwierząt. *Kurier Liter.-Nauk.* 76, Lwów.
- 1934a O niektórych zapomnianych zbożach. *Ibidem*, 199, Lwów.
- 1934b Podziemne kwiaty i owoce. *Ibidem*, 220, Lwów.
- 1934c Wędrowniki roślin, *Ibidem*, 227, Lwów.
- 1937a List of publications of the Institute of Plant Systematics and Morphology of the J. K. University in Lwów. (wspólnie z J. Mądalskim), Lwów.
- 1937b Zespoły leśne okolicy Morszyna. (wspólnie z K. Wieczorkiem). *Kosmos*, A, 62, p. 231—254, Lwów.
- 1937c O pochodzeniu i wieku borowiny morszyńskiej. (wspólnie z J. Borzęcką). *Ibidem*, p. 255—258, Lwów.

- 1938 Analiza pyłkowa dwóch torfowisk z okolicy Rudek i Sambora. *Kosmos*, A, 63, zesz. III, p. 393—412, Lwów.
- 1939a Trzeciorzędowe drewna i pyłki z Mazowsza i Wołyńia. *Kosmos*, A, 64, zesz. I, p. 1—57, Lwów.
- 1939b O kilku szczątkach nasion z trzeciorzędu Wołyńia. *Kosmos*, A, 64, p. 109—117, Lwów.
- 1948 Roślinność okresu węglowego. *Biologia w Szkole*, Rok I, nr 4, p. 6—21, Warszawa.
- 1949 Rola witamin u roślin. *Wszechświat*, 2, p. 47—50, Warszawa.
- 1950 Szczątki drewna szpilkowych pliocenińskiej flory z Krościenka. *Pr. Wrocł. Tow. Nauk.*, B, 22, p. 1—57, Wrocław.
- 1951a Paleobotanika (skrypt). PZWS, p. 1—228, Wrocław.
- 1951b Z postępów paleobotaniki trzeciorzędu I i II. *Wiad. Muzeum Ziemi*, V, p. 147—192 i 399—435, Warszawa.
- 1952 Zarys paleobotaniki. (wspólnie z W. Szaferem), wyd. 1, PWN, p. 1—205, Warszawa.
- 1954 Paleobotanika. *Wszechświat*, 9—10, p. 294—296, Warszawa.
- 1955a Coniferous woods of the Pliocene flora of Krościenko in Poland. *C. r. Soc. Sc. Lettr. Wrocław*, 4, no 4, p. 1—30, Wrocław.
- 1955b Wypisy z ewolucjonizmu, VII, z. 4.: Tempo przemian ewolucyjnych. (współredaktorstwo, oraz wybór i przekład większości wypisów dotyczących świata roślinnego). PWN, Warszawa.
- 1956a Konferencja paleobotaniczna w Krakowie. *Kosmos*, A, z. 3, p. 371—374, Warszawa.
- 1956b Jak powstały złoża węgla. *Bibl. Tow. Wiedzy Powszechnej*, Warszawa.
- 1957a J. Lilpop „Roślinność Polski w epokach minionych” — opracowanie drugiego wydania. *Wyd. Geol.* p. 1—319, Warszawa.
- 1957b Rozwój świata roślinnego. *Bibl. Tow. Wiedzy Powszechnej*, Warszawa.
- 1957c Dotychczasowe wyniki stosowania metody C¹⁴ w badaniach paleobotanicznych. *Wiad. bot.*, z. 1—2, Warszawa.
- 1957d Druga konferencja paleobotaniczna w Krakowie. *Kosmos*, A, z. 2, p. 207—209, Warszawa.
- 1958a Rozwój świata roślinnego. Barwna tablica ścienna (oprac. graf. H. Chmielewski). *Wydawn. Artyst. Graf.*, Warszawa.
- 1958b Pochodzenie węgla kamiennego. Barwna tablica ścienna, (oprac. graf. M. Sybilski) *Wyd. Artyst. Graf.*, Warszawa.
- 1959a Z aktualnych zagadnień paleobotaniki. *Wiad. bot.*, z. 1, p. 1—23, Warszawa.
- 1959b Jeszcze o *Glossopteris*. *Wiad. bot.*, z. 3, p. 155—156, Warszawa.
- 1959c Analiza pyłkowa i Paleobotanika. Hasła w *Encyklopedii Współczesnej*, Warszawa.
- 1959d Kilka uwag w związku z recenzją prof. St. Kulczyńskiego. *Nauka pol.*, rok VIII, nr 1, Warszawa.
- 1959e Trzecia konferencja paleobotaniczna w Krakowie. *Kosmos*, A, z. 4, p. 376—381, Warszawa.
- 1960a Nowozelandzka kauri a pochodzenie bursztynu. *Wszechświat*, z. 10, p. 263—266, Warszawa.
- 1960b (wspólnie z A. Grębeckim, L. Kuźnickim i A. Urbanikiem) Rozwój życia na Ziemi w świetle dokumentów kopalnych i teorii ewolucji. *Tow. Wiedzy Powsz.*, Warszawa.
- 1960c W stulecie odkrycia psylofitów. *Kosmos*, A, z. 3, p. 281—291, Warszawa.
- 1960d O niektórych cechach procesu ewolucji utrudniających ustalenie pokrewieństwa różnych grup systemu świata roślinnego. *Wiad. bot.*, 4, z. 2, Warszawa.

- 1960e D. I. Axelrod „Poleward migration of early Angiosperm flora” (recenzja). *Kosmos*, A, z. 1, p. 66—69, Warszawa.
- 1960f Lucy M. Cranwell „Fossil pollen from Seymour Island, Antarctica”. (recenzja), *Kosmos*, A, z. 3, p. 372—375, Warszawa.
- 1961 (wspólnie z E. Marczakim) Nasze rośliny chronione. Wrocław. Tow. Nauk., p. 1—202, Wrocław.
- 1962 Zarys paleobotaniki. (wspólnie z W. Szaferem), wyd. 2, PWN, p. 1—302, Warszawa.
- 1963a Paleobotanika. Encyklopedia: Przyroda i Technika. Wiedza Powsz. p. 804—809, Warszawa.
- 1963b Opracowanie części haseł do „Małego Słownika Paleontologicznego”. Wiedza Powsz., Warszawa.
- 1964 Żywe bakterie sprzed pół miliarda lat. *Kosmos*, A, z. 3, Warszawa.
- 1965a Zarządzenie dotyczące ochrony przyrody sprzed 2200 lat. *Chrońmy przyr. ojcz.*, XXI, z. 4, Warszawa.
- 1965—1968 Hasła w Wielkiej Encyklopedii Powszechnej: Kwiat, Paleobotanika, Rośliny.
- 1966a Na czyj koszt żyje korzeniówka. *Wszechświat*, 10, p. 247—248, Warszawa.
- 1966b O. R. H. Martin „A Mesozoic microflora from South Africa”, (recenzja). *Kosmos* A, 5, p. 556, Warszawa.
- 1967a Żywe nasiona z wykopalisk archeologicznych. *Wszechświat*, 4, p. 103—104, Warszawa.
- 1967b Pnie drzew iglastych z górnego pokładu węgla brunatnego w Turowie. *Pr. Muzeum Ziemi*, 10, p. 3—96, Warszawa.
- 1969a Niektóre starodruki botaniczne w Bibliotece Załuskich (wspólnie z H. Bukowieckim i R. Figurskim). *Stud. i mater. z dziejów nauki polskiej*, B, z. 16, p. 4—14, Warszawa.
- 1969b Las epoki węglowej (barwna tablica ścienna wraz z instrukcją). PZWS, Warszawa.
- 1971a Palynologia czy „palinologia”. *Wiad. bot.*, XV, z. 2, p. 147—148, Warszawa.
- 1971b Pál Greguss: „Tertiary Angiosperm woods in Hungary”. (recenzja). *Wiad. bot.*, XV, z. 1, p. 110, Warszawa.
- 1971c Pál Greguss: „Einführung in die Palaeoxylotomie”. *Wiad. bot.*, XV, z. 1, p. 109 (recenzja), Warszawa.
- 1972a Polskie Towarzystwo Botaniczne w okresie międzywojennym. *Monog. z dziejów nauki i techniki*, 77, p. 8—19, Warszawa.
- 1972b Zarys historii biblioteki PTB. *Ibidem*, p. 29—36, Warszawa.
- 1972c Palinologia — jej powstanie, rozwój i stan obecny. Powstawanie nowych dyscyplin naukowych. *Mater. posiedz. Konwersatorium Naukoznawczego PAN*, p. 125—142, Warszawa.
- 1973 Paleobotanika w Polsce w okresie 1945—1970. *Stud. i materiały z dziejów nauki polskiej*, B, z. 24, Warszawa.
- Współautorstwo rozdziału „Czwartorzęd” w podręczniku geologii stratygraficznej. Wydawn. Geol. (w druku).

RÉSUMÉ

Le 6 octobre 1975, à l'âge de 67 ans est mort à Varsovie le docteur Mikołaj Kostyniuk, professeur ordinaire de l'Université de Varsovie.

Il est né le 19 décembre 1908 à Czerniowce (l'Union Soviétique). Il fait ses études à Lvov entre 1927—1932. Après avoir terminé les études il travaille à l'Université de Lvov, d'abord comme volontaire, ensuite en tant qu'assistant et maître-assistant. En 1938 il obtient le titre de docteur en botanique et en géologie. Pendant la guerre, après que les Allemands avaient quitté Lvov, en tant que docent il entre en fonctions de directeur de la Chaire de Botanique à l'Institut National de Médecine de Lvov. En 1946 il déménage à Wrocław où il organise la Chaire de Paléobotanique à l'Université de Wrocław. En 1954 il est nommé professeur extraordinaire et associé à la Faculté de la Géologie de l'Université de Varsovie. Entre 1956—1962 il en est d'abord le vice-doyen et ensuite le doyen. En 1971 il est nommé professeur ordinaire.

Son activité scientifique se concentrait surtout auteur des flores fossiles du Quaternaire et du Tertiaire. Avant la guerre en tant que pionnier en Pologne dans ce domaine, il fait des études palynologiques des sédiments du Quaternaire, et ensuite, l'un des premiers, il commence à étudier les pollens du Tertiaire. Après la guerre, il continue ses études sur la flore du Tertiaire en publiant de nombreux travaux originaux et de critique dans ce domaine. L'un des livres les plus importants dans l'oeuvre scientifique du professeur Kostyniuk est le manuel de paléobotanique, écrit en polonais en collaboration avec le professeur S z a f e r, pour lequel les Auteurs ont reçu le Prix du 1er degré du Ministre de l'Education Supérieure. Pour l'ensemble de son oeuvre scientifique et activité didactique le professeur Kostyniuk a reçu en 1974 la Croix de Chevalier de Polonia Restitute.

La mort du professeur Kostyniuk est une grande perte pour la science polonaise.

traduit
par M. Świątkowska

Maria Ziemińska-
-Tworzydło